

การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี

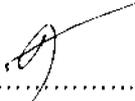
พระมหาสิทธิ์ บุญทวี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2551

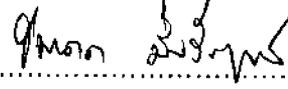
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

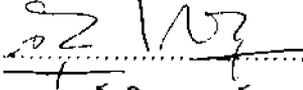
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ เรื่องการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี เสนอโดย พระมหาสิทธิ บุญทวี เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนา

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(นายตระกูล จันทสุนทร)
วันที่ 7 เดือน เมษายน พ.ศ. 2552

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์)

.....กรรมการ
(ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.แสน สมนึก)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ อำเภอสนาไห้ จังหวัดสระบุรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์ ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ
ชื่อนักศึกษา	พระมหาสิทธิ บุญทวี
สาขาวิชา	พุทธศาสตร์การพัฒนา
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความ
ต้องการ การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ อำเภอสนาไห้ จังหวัดสระบุรี 2) เพื่อแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา
และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ อำเภอสนาไห้ จังหวัดสระบุรี 3) เพื่อพัฒนาการ
ปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้
อำเภอสนาไห้ จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนสำคัญ
คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รวมจำนวน 41 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัย คือ
1) กลุ่มที่เป็นพระภิกษุสงฆ์ 2) กลุ่มที่เป็นฆราวาส รวมจำนวน 18 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตาม
หลักพุทธศาสนพิธี คือ 1) การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย 2) การประเคนของถวายพระภิกษุ
3) การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร 4) การกรวดน้ำอุทิศ โดยภาพรวม อยู่ใน
ระดับน้อย และมีความต้องการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี

2. แนวทางวิธีการและดัชนีชี้วัดความสำเร็จการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธ
ศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการสนทนากลุ่มระดมความคิดเห็นและประชุม
เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยกำหนด โครงการพุทธศาสตร์การพัฒนาการปฏิบัติตนตาม
หลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ อำเภอสนาไห้
จังหวัดสระบุรี จำนวน 1 โครงการพุทธศาสตร์การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี
โดยอบรมให้ความรู้และฝึกปฏิบัติจริง ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย และกำหนดดัชนีชี้วัดนักเรียน
ร้อยละ 80 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี เพิ่มขึ้นอยู่ใน
ระดับมาก ทุกข้อ

3. ผลการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า

3.1 ผลการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี พบว่า โดยภาพรวม มีคะแนนค่าเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น และอยู่ในระดับปานกลางและมาก เมื่อเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยรายข้อ พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจ หลังการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น

3.2 ผลการพัฒนา การปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี พบว่า การปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ที่เป็นปัญหาลดลง จากระดับปานกลางและมาก ไม่มีปัญหาในการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี โดยภาพรวมเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยของนักเรียน มีคะแนนค่าเฉลี่ยลดลง เมื่อเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยรายข้อ พบว่า การปฏิบัติตนที่เป็นปัญหา หลังการพัฒนาลดลงมาก

3.3 ผลการพัฒนาเจตคติ การปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี พบว่า นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีและมีความพึงพอใจ ต่อการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี มากขึ้น จากการสัมภาษณ์และสังเกตกิจกรรมการพัฒนา สามารถทำให้นักเรียนทุกๆ คน ได้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนามากขึ้น และทำให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่นต่อความดีที่ตนได้กระทำเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา มากยิ่งขึ้น

Thesis Title	Practices Development based on the Buddhist Ceremony of Pratom 5 Students at Saohai Kindergarten School, Saraburi Province
Thesis Advisors	Asst. Prof. Dr. Chommanad Mansamrit Dr. Suphot Koedsuwan
Name	Phra Mahasit Buntawee
Concentration	Development Strategy
Academic Year	2008

ABSTRACT

This research aims to 1) study the present situation including problems and needs for practices development based on the Buddhist Ceremony of the Pratomsuksa 5 students at Saohai Kindergarten School, Saraburi Province, 2) seek for ways and methods of development as well as indicators to achieve practices development based on the Buddhist Ceremony of the Pratomsuksa 5 students mentioned above, 3) develop Pratomsuksa 5 Saohai Kindergarten students' practices on the Buddhist Ceremony base. The research was an interactive workshop with the participation of 41 Pratomsuksa 5 Kindergarten School, Saraburi Province, 18 Buddhist monks, and 18 laypeople.

The research revealed that:

1. in terms of the present situation including problems and needs for practices development based on the Buddhist Ceremony of Pratomsuksa 5 students at Saohai Kindergarten School, Saraburi Province, the students had an understanding about the Buddhist Ceremony as follows: 1) the Triple gems worship, 2) handing things to the Buddhist monks, 3) the Buddhist 5 moral precepts, Dharma, and Paritro invitation reciting, and 4) water of dedication pouring at the little extent; this practice needs more development, based on the Buddhist ceremony.

2. from the group conversation, brainstorming, and interactive workshop, the researcher found the way and indicator to develop the practices of the Buddhist ceremonies for the Pratomsuksa 5 students at Saohai Kindergarten School, Saraburi Province. The action plan was to give a training to the students. The indicator was setting that 80% of the students must understand more about the Buddhist Ceremonies.

3. the results of the action plan revealed that:

3.1 overall, the arithmetic mean values of the development of the students' understanding increased satisfactorily. For each aspect, the arithmetic mean values were found at a moderate and high level. They indicated the increase in understanding after the workshop.

3.2 the students with problems at a moderate and high level have no problems for practices after the workshop. For each aspect, the students' mean values decreased noticeably. This indicated a reduction in problems for practices based on the Buddhist Ceremonies.

3.3. for the attitudes towards the practices, the students had more impression and satisfaction of the practices after the workshop. According to the interview with the students and observation, the activities employed in the development strategy plan made the students fully acquainted with Buddhism, and have much faith towards it.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่ง จากคณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ทุกๆ ท่าน ซึ่งมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร เตชะขันหมาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด มั่นสัมฤทธิ์ ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และคณาจารย์ทั้งที่ได้ออกนามและมีได้ออกนามด้วย คอยให้คำแนะนำและปรึกษาชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงเรียบร้อยด้วยดี รวมถึงเพื่อนๆ นักศึกษาที่คอยให้กำลังใจมาตลอดเวลา จึงขอเจริญพร ขอบคุณและขอบใจ ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณ พระธรรมปิฎก (ชาลิต อภิวิฑฒโน) เจ้าอาวาส วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี ที่ท่านได้เมตตาอนุเคราะห์ให้การอุปถัมภ์สนับสนุนทุนการศึกษาตลอดจนสิ้นสุดการเรียนการสอนครั้งนี้ และที่สำคัญท่านให้แนวคิดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการศึกษาและเป็นต้นแบบในการปฏิบัติแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูวิบูลรัตนธรรม (หลวงพ่อดี) เจ้าอาวาสวัดสูง อำเภอลำลูกกา จังหวัดสระบุรี ท่านเจ้าคุณ พระวิสุทธิโสภณ เจ้าคณะอำเภอลำลูกกา ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ให้การอุปถัมภ์ และขอขอบคุณ พระปลัดไสว วราสโภ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสูง เลขานุการเจ้าคณะตำบลลำลูกกา รวมถึงคณะพระภิกษุ วัดสูงทุกๆ รูป ที่ให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในทุกๆ เรื่อง เพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้อย่างดี

ขอเจริญพรขอบคุณ นายสรพจน์ เกตุก่อผล ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเส้าไห้ นางสาวสุนิรัตน์ เอี่ยมประไพ รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเส้าไห้ และนางพรทิพย์ วีระพงษ์ ครูประจำชั้นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 พร้อมทั้งคณะครูทุกๆ คน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการระดมความคิดเห็น เพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนานักเรียน และช่วยเหลือสนับสนุน เป็นกำลังใจอย่างดีเสมอมา

ขอขอบใจ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเส้าไห้ อำเภอลำลูกกา จังหวัดสระบุรี ผู้มีส่วนสำคัญในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์มาก และร่วมมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องตอบแทนพระคุณแด่ พระพุทธศาสนา มารดา บิดา ครูอาจารย์ทุกๆ ท่านที่ให้ความเมตตากรุณาวางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

พระมหาสิทธิ์ บุญทวี

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
บริบทโรงเรียนอนุบาลเสนาให้.....	9
ประวัติและความเป็นมา.....	9
การจัดการเรียนการสอน.....	11
สาระการเรียนรู้.....	12
พุทธศาสนพิธี.....	14
ความหมายของพุทธศาสนพิธี.....	14
ความสำคัญของพุทธศาสนพิธี.....	16
ประโยชน์ของพุทธศาสนพิธี.....	17
การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย.....	18
การอาราธนา.....	19
การประเคนของถวายพระภิกษุ.....	21
การกรวดน้ำอุทิศ.....	21
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR).....	24
องค์ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	24
แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	24
ปรัชญาของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	24
หลักการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	26
วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	27

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	27
ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	28
บทบาทของนักวิจัยในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	28
บทที่ 3	
สภาพปัจจุบันของปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ อำเภอสนาไห้ จังหวัดสระบุรี.....	31
คำถามการวิจัย.....	31
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	31
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	32
กรอบการวิจัย.....	32
ประชากรในการวิจัย.....	32
วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมเก็บข้อมูล.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
ผลการวิจัย.....	39
บทที่ 4	
แนวทางพัฒนาและวิธีการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาไห้ อำเภอสนาไห้ จังหวัดสระบุรี.....	59
คำถามการวิจัย.....	59
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	59
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	60
กรอบการวิจัย.....	60
ประชากรในการวิจัย.....	61
วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมเก็บข้อมูล.....	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
ผลการวิจัย.....	66

	หน้า
บทที่ 5 การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี.....	82
คำถามการวิจัย.....	82
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	82
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	82
กรอบการวิจัย.....	83
ประชากรในการวิจัย.....	83
วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมเก็บข้อมูล.....	83
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
ผลการวิจัย.....	85
บทที่ 6 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	95
สรุปผลการวิจัย.....	95
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	100
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	104
ภาคผนวก ก	105
แบบสอบถาม (สำหรับนักเรียน).....	106
แบบสอบถาม (สำหรับผู้ปกครองนักเรียน).....	110
แบบสังเกต.....	112
แบบสัมภาษณ์.....	116
โครงการยุทธศาสตร์พัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี.....	118
แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี.....	123
ภาคผนวก ข.....	152
หนังสือขอผู้เชี่ยวชาญ.....	153
ภาคผนวก ค.....	157
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	158

	หน้า
รายนามผู้สังเกตการณ์.....	159
รายนามผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม.....	160
ภาคผนวก ง.....	161
ประมวลภาพกิจกรรมต่างๆ.....	162
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	168

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นห้องและเพศ ของโรงเรียน อนุบาลเส้าไห้.....	11
ตาราง 2	จำนวนและร้อยละของข้อมูลสภาพทั่วไป ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5.....	39
ตาราง 3	ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของการแสดงความเคารพพระรัตนตรัย.....	41
ตาราง 4	ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการแสดงความเคารพพระรัตนตรัย ของนักเรียนที่มีอยู่ในระดับน้อย.....	42
ตาราง 5	ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การประเคนของถวายพระภิกษุ ของนักเรียน.....	43
ตาราง 6	ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการประเคนของถวายพระภิกษุ ของ นักเรียนที่มีอยู่ในระดับน้อย.....	44
ตาราง 7	ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร ของนักเรียน.....	44
ตาราง 8	ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนา พระปริตร ของนักเรียนที่มีอยู่ในระดับน้อย.....	45
ตาราง 9	ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี การกรวดน้ำอุทิศ.....	46
ตาราง 10	ร้อยละและระดับความรู้ เกี่ยวกับการกรวดน้ำอุทิศ ของนักเรียนที่มีอยู่ใน ระดับน้อย.....	47
ตาราง 11	ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียน การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย.....	49
ตาราง 12	ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียน การประเคนของถวายพระภิกษุ.....	49
ตาราง 13	ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียน การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร.....	50
ตาราง 14	ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียน การกรวดน้ำอุทิศ.....	50

ตาราง 15	ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี จากการตอบแบบสอบถามผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับการแสดงความเคารพพระรัตนตรัย.....	51
ตาราง 16	ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี จากการตอบแบบสอบถามผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับการอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร.....	52
ตาราง 17	ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี จากการสอบถามผู้ปกครองของนักเรียน เกี่ยวกับการกรวดน้ำอุทิศ.....	52
ตาราง 18	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี จากนักเรียนและผู้ปกครอง.....	53
ตาราง 19	การสรุปผลสภาพปัญหาและความต้องการ เรื่องการพัฒนาปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ตามลำดับสำคัญ.....	55
ตาราง 20	ปัญหาและความต้องการของการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี.....	68
ตาราง 21	แนวทางวิธีการและดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	73
ตาราง 22	เปรียบเทียบ ระดับความรู้ การปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียน การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา.....	86
ตาราง 23	เปรียบเทียบ ระดับความรู้ การปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียน การประเคนของถวายพระภิกษุ ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา.....	87
ตาราง 24	เปรียบเทียบ ระดับความรู้ การปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียน การอาราธนาศีล อาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตร ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา.....	88
ตาราง 25	เปรียบเทียบ ระดับความรู้ การปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียน การกรวดน้ำอุทิศ ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา.....	89
ตาราง 26	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียนก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา...	90
ตาราง 27	จำนวนคะแนนและค่าร้อยละ เกี่ยวกับทักษะการปฏิบัติตนของนักเรียน...	91

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียน ประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเสนาให้ อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี	7
ภาพ 2 เปรียบเทียบโลกทัศน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	25
ภาพ 3 วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (จุดประสงค์อยู่ที่การแก้ปัญหาแบบยั่งยืน).....	29
ภาพ 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีคณาจารย์และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	64
ภาพ 5 ผู้มีส่วนอย่างสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมสนทนากลุ่ม.....	67
ภาพ 6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนพิธีของนักเรียน...	81
ภาพ 7 วิทยากรผู้ช่วยวิจัย ทำการสังเกตด้านทักษะการปฏิบัติตนของนักเรียน ตามโครงการ.....	94